

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΑΝΟΙΚΤΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ II

Δομές

Διδάσκοντες: **Αν. Καθ. Δ. Παπαγεωργίου,**
Αν. Καθ. Ε. Λοιδωρικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ

ΔΟΜΕΣ

1

πέρα απο απλές μεταβλητές...

- Μέχρι εδώ έχουμε δει δύο τύπους μεταβλητών:
 - `int` (ακέραιος, 4 bytes)
 - `double` (ρητός διπλής ακρίβειας, 8 bytes)
- Σε πολλά προβλήματα χρειαζόμαστε πάνω απο μια μεταβλητή για να καθορίσουμε ένα μέγεθος. Π.χ.
 - **διάνυσμα** (3 ρητοί: x, y, z)
 - **μιγαδικός** (2 ρητοί: $\text{real}, \text{imaginary}$)
 - **άτομο** (5 ρητοί: x, y, z, m, q)
- Πράξεις με αυτά τα μεγέθη σημαίνει
 - Πράξεις με πολλές μεταβλητές
 - το αποτέλεσμα εμπεριέχει πολλές μεταβλητές
- Είναι βολικό να δημιουργήσουμε νέες, πολυσύνθετες μεταβλητές₂

Ορισμός δομής

- Νέου τύπου μεταβλητή:
 - Ορίζεται απο τον προγραμματιστή
 - Εμπεριέχει οποιοδήποτε αριθμό και συνδιασμό άλλων μεταβλητών διαφόρων τύπων
- Στην δήλωση μιας δομής χρησιμοποιείται η δευσευμένη λέξη της C++: `struct`
- Γενικός τρόπος δήλωσης

```
struct όνομα{
    τύπος μεταβλητή1 ;
    τύπος μεταβλητή2 ;
    .
    .
};
```

3

Παράδειγμα #1: διάνυσμα

```
struct vector{
    double x;
    double y;
    double z;
};
```

- Στο «**όνομα**» χρησιμοποιούμε κάτι που είναι περιγραφικό.
- Επιλέξαμε «**vector**». Στο εξής, το `vector` καθιστά νέο τύπο
 - δηλαδή, στο εξή υπάρχουν: `int`, `double`, `vector`
- Μέσα στο σώμα της δομής, ορίζουμε τα μέλη της δομής
 - **τύπο και όνομα**
 - χρησιμοποιούμε ονόματα που είναι περιγραφικά
 - για τις x, y, z συνιστώσες, χρησιμοποιούμε απλά `x`, `y`, `z`.
- Ο ορισμός δομής είναι εντολή, άρα τελειώνει με ερωτηματικό⁴

Δήλωση μεταβλητών δομής

- Ο ορισμός της δομής γίνεται πριν την main.
- Στο κυρίως πρόγραμμα δηλώνουμε μια μεταβλητή δομής όπως και στις απλές μεταβλητές
 - Π.χ. Για να δηλώσουμε δύο διανύσματα:

```
#include <iostream>
using namespace std;

struct vector {
    double x, y, z;
};

int main(){
    vector v, u;
    .
    .
}
```

5

Προσπέλαση μελών δομής

- Πράξεις επιτρέπονται μόνο μεταξύ απλών μεταβλητών
 - δηλαδή μεταξύ των μελών της δομής
- Πως όμως φτάνουμε στα απλά μέλη της δομής;
 - χρησιμοποιούμε τον τελεστή της τελείας «.»
 - χρησιμοποιούμε τα ίδια σύμβολα με αυτά που ορίσαμε
- Π.χ. για ανάθεση τιμών σε διάνυσμα

```
#include <iostream>
using namespace std;

struct vector {double x, y, z;};

int main(){
    vector v, u;
    v.x = 3.0; v.y = 4.0; v.z = 5.0;
    u.x = 11.0; u.y = 12.0; u.z = 13.0;
}
```

6

Είσοδος/έξοδος τιμών δομής

- Μπορούμε να εισάγουμε και κατευθείαν από το πληκτρολόγιο

Παράδειγμα:

```
cout<<"εισάγετε τις συνιστώσες διανύσματος"<< endl;
cin >> v.x >> v.y >> v.z;
```

- Μπορούμε να εξάγουμε τιμές στην οθόνη

Παράδειγμα:

```
cout<<"οι συνιστώσες του διανύσματος είναι"<< endl;
cout << u.x << " " << u.y << " " << u.z << endl;
```

ΠΡΟΣΟΧΗ: οι συναρτήσεις cout και cin δέχονται μόνο απλές μεταβλητές, ΟΧΙ δομές. Τα παρακάτω είναι **ΛΑΘΟΣ**:

```
cin >> v;
cout << u;
```

7

Πράξεις μεταξύ δομών

- Μόνο η πράξη «=» επιτρέπεται μεταξύ μεταβλητών της ίδιας δομής.
 - γίνεται μια προς μια αντιγραφή των μελών της μιας στην άλλη

```
cin >> v.x >> v.y >> v.z;
u = v;
cout << u.x << " " << u.y << " " << u.z << endl;
```

- Στην πράξη, αυτό που εκτελείται είναι

```
cin >> v.x >> v.y >> v.z;
u.x = v.x;
u.y = v.y;
u.z = v.z;
cout << u.x << " " << u.y << " " << u.z << endl;
```

- Καμία άλλη πράξη, π.χ. «+, -, *, /» δεν επιτρέπεται

8

Παράδειγμα #1: πρόσθεση διανυσμάτων

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

```
#include <iostream>
using namespace std;

struct vector {double x, y, z;};

int main(){
    vector v, u, w;
    cout <<"εισάγετε συνιστώσες 2 διανυσμάτων"<< endl;
    cin >> v.x >> v.y >> v.z;
    cin >> u.x >> u.y >> u.z;

    w.x = v.x + u.x;
    w.y = v.y + u.y;
    w.z = v.z + u.z;

    cout <<"οι συνιστώσες του αθροίσματος είναι"<< endl;
    cout << w.x <<" " << w.y <<" " << w.z << endl;
}
```

Άλλα παραδείγματα δομών

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

- Σύμβολα και ονοματολογία είναι επιλογή του προγραμματιστή.
- Σημαντικό να περιγράφουν το μέγεθος στο οποίο αντιστοιχούν

- Δομή για μιγαδικούς

```
struct complex{
    double real, imag;
};
```

- Δομή για ιόντα

```
struct ion{
    double x, y, z, m, q;
};
```

- Δομή για προϊόντα σε αποθήκη, που περιλαμβάνει κωδικό προϊόντος, έτος κατασκευής, τιμή πώλησης

```
struct item{
    int code, year;
    double price;
};
```

10

Πίνακες δομών

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

- Όταν ορίζουμε μια δομή, ορίζουμε μια νέου τύπου μεταβλητή
- Όπως και στις απλές μεταβλητές, μπορούμε να ορίσουμε πίνακα από τις νέες μεταβλητές
- Η προσπέλαση γίνεται πάλι με την τελεία, αμέσως μετά την δεικτοδότηση του πίνακα
- Παράδειγμα: δήλωση πίνακα με 1000 διανύσματα

```
int main(){
    vector v[1000];
    v[0].x = 3.0; v[0].y = 4.0; v[0].z = 5.0;
    v[1].x = 3.0; v[1].y = 4.0; v[1].z = 5.0;
    .
    .
}
```

Παράδειγμα #2: μέσος όρος του μέτρου διανυσμάτων (1/2)

Πρόγραμμα που διαβάζει n διανύσματα, και υπολογίζει τον μέσο όρο των μέτρων τους

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

```
#include <iostream>
using namespace std;

struct vector {double x, y, z;};

int main(){
    int n; vector v[1000];
    cout << "εισάγετε τον αριθμό διανυσμάτων" << endl;
    cin >> n;

    if(n==0) cout << "ο μέσος όρος είναι 0" << endl;
    else if (n > 1000) cout << "πό λίγα διανύσματα" <<endl;
    else {
        for (int i=0; i<n; ++i)
            cin >> v[i].x >> v[i].y >> v[i].z;
```

Παράδειγμα #2: μέσος όρος του μέτρου διανυσμάτων (2/2)

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

```
double s = 0;

for (int i=0; i<n; ++i)
    s += sqrt(v[i].x * v[i].x +
              v[i].y * v[i].y +
              v[i].z * v[i].z);

cout << "ο μέσος όρος είναι" << s/n << "\n";
}
```

Δομές μέσα σε δομές

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

- Μια δομή συνιστά μια νέα μεταβλητή
- Με την σειρά της, μια δομή μπορεί να αποτελέσει μέλος μιας πιο σύνθετης δομής.
 - Παράδειγμα: ιόν με θέση, μάζα και φορτίο

```
struct vector {
    double x, y, z;
};

struct ion{
    vector r;
    double m, q;
};
```

- Διαδοχική προσπέλαση γίνεται με διαδοχικές τελείες

Παράδειγμα #3: Δομή για ιόντα (1/2)

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

Πρόγραμμα που διαβάζει n ιόντα, και υπολογίζει τη συνολική μάζα και φορτίο, και τη μέση απόσταση απο την αρχή των αξόνων

```
#include <iostream>
using namespace std;

struct vector { double x, y, z; };

struct ion { vector r; double m, q; };

int main(){
    int n; ion a[1000];

    cout << "εισάγετε τον αριθμό των ιόντων" << endl;
    cin >> n;
```

Παράδειγμα #3: Δομή για ιόντα (2/2)

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

```
if (n < 1 || n > 1000) return 1;

for (int i=0; i<n; ++i)
    cin >> a[i].r.x >> a[i].r.y >> a[i].r.z >>
        a[i].m >> a[i].q;

double sm = 0; double sq = 0; double sd = 0;
for (int i=0; i<n; ++i){
    sm += a[i].m;
    sq += a[i].q;
    sd += sqrt(v[i].r.x * v[i].r.x +
              v[i].r.y * v[i].r.y +
              v[i].r.z * v[i].r.z);}

cout << "η συνολική μάζα είναι" << sm << endl;
cout << "το συνολικό φορτίο είναι" << sq << endl;
cout << "η μέση απόσταση είναι" << sd/n << endl;
}
```

Παράδειγμα #4: πράξεις με μιγαδικούς

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

Πρόγραμμα που διαβάζει δύο μιγαδικούς, και τυπώνει το άθροισμα, την διαφορά, και το γινόμενό τους

$$\begin{aligned}\tilde{z}_1 &= z_{1r} + iz_{1i} \\ \tilde{z}_2 &= z_{2r} + iz_{2i} \\ \tilde{z}_1 + \tilde{z}_2 &= (z_{1r} + z_{2r}) + i(z_{1i} + iz_{2i}) \\ \tilde{z}_1 - \tilde{z}_2 &= (z_{1r} - z_{2r}) + i(z_{1i} - iz_{2i}) \\ \tilde{z}_1 \cdot \tilde{z}_2 &= (z_{1r} + iz_{1i}) \cdot (z_{2r} + iz_{2i}) = \\ &= (z_{1r}z_{2r} - z_{1i}z_{2i}) + i(z_{1r}z_{2i} + z_{1i}z_{2r})\end{aligned}$$

17

Παράδειγμα #4: πράξεις με μιγαδικούς (1/2)

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

```
#include <iostream>
using namespace std;

struct complex { double real, imag; };

int main(){
    complex z1, z2, zsum, zdif, zprod;

    cout << "εισάγετε δύο μιγαδικούς" << endl;
    cin >> z1.real >> z1.imag;
    cin >> z2.real >> z2.imag;

    zsum.real = z1.real + z2.real;
    zsum.imag = z1.imag + z2.imag;

    zdif.real = z1.real - z2.real;
    zdif.imag = z1.imag - z2.imag;
```

Παράδειγμα #4: πράξεις με μιγαδικούς (2/2)

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

```
zprod.real = z1.real*z2.real - z1.imag*z2.imag;
zprod.imag = z1.real*z2.imag + z1.imag*z2.real;

cout << "το άθροισμα είναι" << endl;
cout << zsum.real << " " << zsum.imag << endl;

cout << "η διαφορά είναι" << endl;
cout << zdif.real << " " << zdif.imag << endl;

cout << "το γινόμενο είναι" << endl;
cout << zprod.real << " " << zprod.imag <<
endl;
}
```

19

Γιατί δεν επιτρέπονται άλλες πράξεις;

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

- Ανάλογα το φυσικό πρόβλημα που επιλύουμε, μια πράξη μπορεί να έχει διαφορετικό νόημα
- Παράδειγμα, ο πολλαπλασιασμός:
 - Σε διανύσματα, το εσωτερικό γινόμενο είναι ρητός

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = a_x b_x + a_y b_y + a_z b_z = \text{ρητός αριθμός}$$

- Σε μιγαδικούς, το γινόμενο είναι μιγαδικός

$$\begin{aligned}\tilde{z}_1 \cdot \tilde{z}_2 &= (z_{1r} + iz_{1i}) \cdot (z_{2r} + iz_{2i}) = \\ &= (z_{1r}z_{2r} - z_{1i}z_{2i}) + i(z_{1r}z_{2i} + z_{1i}z_{2r}) = \text{μιγαδικός}\end{aligned}$$

- Στην C++ ο χρήστης μπορεί να «προγραμματίσει» τις πράξεις μεταξύ μεταβλητών δομής.
 - Με χρήση συναρτήσεων
 - Με ολοκληρωμένο ορισμό αντικειμένων (τάξεις)

20

Συναρτήσεις με δομές

- Ορισμός, δήλωση και κλήση μιας συνάρτησης με δομές γίνεται όπως και με τις απλές μεταβλητές
 - Στην λίστα εισόδου μπορούμε να έχουμε δομές
 - Στην έξοδο μπορούμε να έχουμε δομή
 - Οι πράξεις μέσα στην συνάρτηση γίνονται όπως είδαμε πριν με τον τελεστή της τελείας «.»
- Παράδειγμα: συνάρτηση που υπολογίζει το μέτρο διανύσματος

```
double magnitude (vector v) {
    double d = sqrt(v.x*v.x + v.y*v.y + v.z*v.z);
    return d;
}
```

21

Παράδειγμα #5: συναρτήσεις για πρόσθεση και αφαίρεση και γινόμενο διανυσμάτων

```
vector sum (vector v, vector u) {
    vector w;
    w.x = v.x + u.x;
    w.y = v.y + u.y;
    w.z = v.z + u.z;
    return w;
}
```

```
vector dif (vector v, vector u) {
    vector w;
    w.x = v.x - u.x;
    w.y = v.y - u.y;
    w.z = v.z - u.z;
    return w;
}
```

```
double product (vector v, vector u) {
    return v.x*u.x + v.y*u.y + v.z*u.z;
}
```

22

Υπερφόρτωση συναρτήσεων: πολυμορφισμός

- Μπορούμε να γράψουμε μια βιβλιοθήκη με συναρτήσεις για κάθε είδους μεταβλητής
 - μια απλούς ρητούς

```
double sum (double x, double y) {
    return x + y;
}
```

- για μιγαδικούς

```
complex sum (complex z1, complex z2) {
    complex z3;
    z3.real = z1.real + z2.real;
    z3.imag = z1.imag + z2.imag;
    return z3;
}
```

- για διανύσματα

```
vector sum (vector v, vector u) {
    vector w;
    w.x = v.x + u.x;
    w.y = v.y + u.y;
    w.z = v.z + u.z;
    return w;
}
```

Παράδειγμα #6: Πλήρες πρόγραμμα για πράξεις με διανύσματα (1/2)

Πρόγραμμα που διαβάζει δύο διανύσματα, και τυπώνει το μέτρο του καθενός, το μέτρο του αθροίσματος, το μέτρο της διαφοράς, καθώς και το εσωτερικό τους γινόμενο.

```
#include <iostream>
using namespace std;

struct vector {double x, y, z;};

vector sum (vector, vector);
vector dif (vector, vector);
double product (vector, vector);
double magnitude (vector);

int main() {
    vector v, u;
    cout << "εισάγετε συνιστώσες 2 διανυσμάτων" << endl;
    cin >> v.x >> v.y >> v.z;
    cin >> u.x >> u.y >> u.z;
```

Παράδειγμα #6: Πλήρες πρόγραμμα για πράξεις με διανύσματα (2/2)

```
cout << "τα μέτρα των διανυσμάτων είναι" << endl;
cout << magnitude(v) <<" " << magnitude(u) << endl;

cout << "το μέτρο του αθροίσματος είναι" << endl;
cout << magnitude( sum(v, u) );

cout << "το μέτρο της διαφοράς είναι" << endl;
cout << magnitude( dif(v, u) );

cout << "το γινόμενο είναι" << endl;
cout << product(v, u);

}
```

25

Μια συνάρτηση μπορεί να καλεί άλλη συνάρτηση

Παράδειγμα: συνάρτηση που υπολογίζει τη γωνία μεταξύ δύο διανυσμάτων

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}| \cdot |\vec{b}| \cdot \cos \theta \Rightarrow \theta = \arccos \left(\frac{\vec{a} \cdot \vec{b}}{|\vec{a}| \cdot |\vec{b}|} \right)$$

```
double angle (vector a, vector b){
    double theta, m1, m2;
    m1 = magnitude(a);
    m2 = magnitude(b);

    if (m1 == 0 || m2 == 0) theta = 0;
    else if (m1*m2 == 0) theta = 90;
    else theta = acos( product(a,b)/(m1*m2) ) *
                    180/acos(-1.0);

    return theta;
}
```

Δείκτες σε δομές

- Όπως και στις απλές μεταβλητές, μπορούμε να δηλώσουμε δείκτη σε μεταβλητή δομής χρησιμοποιώντας τον τελεστή αστέρι «*».
 - Ο δείκτης είναι η διεύθυνση του πρώτου στοιχείου της δομής
 - παράδειγμα, δείκτης σε διάνυσμα

```
struct vector { double x, y, z; };

int main(){
    vector v, *p;

    // ανάθεση διεύθυνσης
    p = &v;
    .
    .
}
```

27

Εισαγωγή πίνακα δομής σε συνάρτηση

- Όπως και στην περίπτωση των πινάκων απλών μεταβλητών, ένας πίνακας δομής εισέρχεται ως δείκτης
 - Παράδειγμα: μέσος όρος των μέτρων ενός πίνακα διανυσμάτων

```
double ave_magn(vector *v, int n){
    double s = 0;
    for (int i=0; i<n; ++i)
        s += sqrt(v[i].x * v[i].x +
                  v[i].y * v[i].y +
                  v[i].z * v[i].z);

    return s/n;
}
```

28

Παράδειγμα #7: μέσος όρος μέτρων διανυσμάτων

Πλήρες πρόγραμμα που υπολογίζει τον μέσο όρο των μέτρων ενός πίνακα διανυσμάτων

```
#include <iostream>
#include <cmath>
using namespace std;
struct vector {double x, y, z;};
double ave_magn(vector *, int);

int main(){
    int n; vector v[1000];
    cout << "εισάγετε τον αριθμό διανυσμάτων" << endl;
    cin >> n;

    if(n==0 || n>1000) return 1;
    for (int i=0; i<n; ++i) cin>>v[i].x>>v[i].y>>v[i].z;

    cout << ave_magn(v, n) <<endl;
}
```

Παράδειγμα #8: ιόντα

Πρόγραμμα που διαβάζει n ιόντα και υπολογίζει το κέντρο μάζας, την ολική ηλεκτροστατική ενέργεια, και την δύναμη που ασκείται σε κάθε ιόν

- Θα χρειαστούμε:
 - Την δομή για ιόντα
 - Συνάρτηση για κέντρο μάζας
 - Συνάρτηση για απόσταση δύο ιόντων
 - Συνάρτηση για ηλεκτροστατική ενέργεια ενός ιόντος
 - Συνάρτηση για την συνολική δύναμη που νοιώθει ένα ιόν

$$E_j = \sum_{\substack{i=0 \\ i \neq j}}^{n-1} \frac{q_i q_j}{|\vec{r}_j - \vec{r}_i|} \quad F_j^x = \sum_{\substack{i=0 \\ i \neq j}}^{n-1} \frac{q_i q_j (x_j - x_i)}{|\vec{r}_j - \vec{r}_i|^3}$$

30

Παράδειγμα #8: συναρτήσεις για ιόντα (1/5)

- Δομή για ιόντα

```
struct vector { double x, y, z; };
struct ion { vector r; double m, q; };
```

- Συνάρτηση για κέντρο μάζας
 - Το κέντρο μάζας έχει x, y, z συντεταγμένες \Rightarrow vector
 - Στην είσοδο δέχεται πίνακα με ιόντα
 - Υπολογίζει και τις τρεις συνιστώσες

$$\mu_x = \frac{\sum_i x_i m_i}{\sum_i m_i}, \dots \text{ και παρόμοια για } \mu_y, \mu_z$$

31

Παράδειγμα #8: συναρτήσεις για ιόντα (2/5)

- Συνάρτηση για κέντρο μάζας

```
vector centermass (ion *a, int n){
    vector cm; double m;

    cm.x = cm.y = cm.z = m = 0;
    for (int i=0; i<n; ++i){
        cm.x += a[i].r.x * a[i].m;
        cm.y += a[i].r.y * a[i].m;
        cm.z += a[i].r.z * a[i].m;
        m += a[i].m;
    }
    cm.x = cm.x / m;
    cm.y = cm.y / m;
    cm.z = cm.z / m;

    return cm;
}
```

$$\mu_x = \frac{\sum_i x_i m_i}{\sum_i m_i}$$

32

Παράδειγμα #8: συναρτήσεις για ιόντα (3/5)

- Συνάρτηση για απόσταση δύο διανυσμάτων

```
double dist (vector v, vector u) {
    return sqrt( pow(v.x-u.x, 2) +
                pow(v.y-u.y, 2) +
                pow(v.z-u.z, 2));
}
```

$$d = |\vec{v} - \vec{u}|$$

- ή με τις συναρτήσεις dif και magnitude

```
double dist (vector v, vector u) {
    return magnitude( dif(v, u) );
}
```

33

Παράδειγμα #8: συναρτήσεις για ιόντα (4/5)

- Συνάρτηση για ηλεκτροστατική ενέργεια ενός ιόντος

$$E_j = \sum_{\substack{i=0 \\ i \neq j}}^{n-1} \frac{q_i q_j}{|\vec{r}_j - \vec{r}_i|}$$

```
double energy (ion *a, int n, int j) {
    double e = 0;

    for (int i=0; i<n; ++i) if(i != j)
        e += a[i].q * a[j].q / dist(a[j].r, a[i].r);

    return e;
}
```

34

Παράδειγμα #8: συναρτήσεις για ιόντα (5/5)

- Ηλεκτροστατική δύναμη πάνω σε ιόν

```
vector force (ion *a, int n, int j) {
    vector f, fi;
    f.x = f.y = f.z = 0;
    for (int i=0; i<n; ++i) if(i != j) {
        fi.x = a[i].q*a[j].q * (a[j].r.x - a[i].r.x) /
            pow( dist(a[j].r, a[i].r), 3);

        fi.y = a[i].q*a[j].q * (a[j].r.y - a[i].r.y) /
            pow( dist(a[j].r, a[i].r), 3);

        fi.z = a[i].q*a[j].q * (a[j].r.z - a[i].r.z) /
            pow( dist(a[j].r, a[i].r), 3);

        f = sum(f, fi);
    }
    return f;
}
```

$$F_j^x = \sum_{\substack{i=0 \\ i \neq j}}^{n-1} \frac{q_i q_j (x_j - x_i)}{|\vec{r}_j - \vec{r}_i|^3}$$

Παράδειγμα #8: πρόγραμμα για ιόντα (1/3)

- Πλήρες πρόγραμμα για ιόντα

```
#include <iostream>
#include <cmath>
using namespace std;

struct vector { double x, y, z; };
struct ion { vector r; double m, q; };

vector sum (vector, vector);
vector dif (vector, vector);
double magnitude (vector);
double dist (vector, vector);

vector centermass (ion *, int);
double energy (ion *, int, int);
vector force (ion *, int, int);
```

συνεχίζεται...

Παράδειγμα #8: πρόγραμμα για ιόντα (2/3)

```
int main(){
    int n; ion a[1000];
    vector f, m;

    cout << "εισάγετε τον αριθμό των ιόντων" << endl;
    cin >> n;

    if (n < 1 || n > 1000) return 1;

    for (int i=0; i<n; ++i)
        cin >> a[i].r.x >> a[i].r.y >> a[i].r.z >>
            a[i].m >> a[i].q;

    m = centermass(a, n);
    cout << "το κέντρο μάζας έχει συντεταγμένες" << endl;
    cout << m.x << " " << m.y << " " << m.z << endl;
```

συνεχίζεται...

Παράδειγμα #8: πρόγραμμα για ιόντα (3/3)

```
for (int i=0; i<n; ++i){
    cout << "το ιόν" << i << "έχει ενέργεια" << endl;
    cout << energy(a, n, i);

    f = force(a, n, i);
    cout << "και υφίσταται δύναμη" << endl;
    cout << f.x << " " << f.y << " " << f.z << endl;
}
}
```

38

Παράδειγμα #9: μοριακή δυναμική

- Έχουμε χτίσει όλη τη βάση ώστε να δημιουργήσουμε έναν κώδικα μοριακής δυναμικής:
 - ιόντα, λόγω των μεταξύ τους δυνάμεων εκτελούν τροχιές στον χώρο
- Χρειαζόμαστε για κάθε ιόν:
 - Θέση (διάνυσμα)
 - Μάζα (ρητός)
 - Φορτίο (ρητός)
 - Ταχύτητα (διάνυσμα)
 - Επιτάχυνση (διάνυσμα)
- Η πλήρης δομή για ένα ιόν

```
struct vector { double x, y, z; };
struct ion { vector r, vel, acc; double m, q; };
```

Παράδειγμα #9: μοριακή δυναμική: εξισώσεις κίνησης

- Ολοκλήρωση εξισώσεων κίνησης:
 - Ανάπτυγμα Taylor για την απόσταση

$$\vec{r}(t + \Delta t) = \vec{r}(t) + \vec{v}(t)\Delta t + \frac{1}{2}\vec{a}(t)(\Delta t)^2$$

- Ανάπτυγμα για την ταχύτητα

$$\vec{v}(t + \Delta t) = \vec{v}(t) + \vec{a}(t)\Delta t$$

- **ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** εφαρμόζοντας αυτούς τους τύπους επιτυγχάνουμε λύση με ακρίβεια πρώτης τάξης, όχι ικανοποιητική. Με μικρή τροποποίηση μπορούμε να επιτύχουμε ακρίβεια δεύτερης τάξης, αλλά δεν είναι επι του παρόντος.

40

Παράδειγμα #9: μοριακή δυναμική: συνάρτηση για πολλαπλασιασμό διανύσματος με ρητό

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

Θα χρειαστεί να πολλαπλασιάσουμε διάνυσμα με ρητό. Π.χ. $\vec{v} \cdot dt$
Χρειαζόμαστε μια συνάρτηση για να το κάνει αυτό

```
vector mult(vector r, double f){
    r.x *= f; r.y *= f; r.z *= f;
    return r;
}
```

$$\vec{r} \cdot f \Rightarrow \begin{cases} x \rightarrow x \cdot f \\ y \rightarrow y \cdot f \\ z \rightarrow z \cdot f \end{cases}$$

Υπάρχει πάντα η πιθανότητα κάποιος να την καλέσει λάθος, εισάγοντας πρώτα τον ρητό και μετά το διάνυσμα. Για να μην προκαλέσει λάθος αυτό, μπορούμε να υπερφορτώσουμε την συνάρτηση δηλώνοντάς την δεύτερη φορά.

```
vector mult(double f, vector r){
    r.x *= f; r.y *= f; r.z *= f;
    return r;
}
```

Τώρα όπως και να την καλέσει κανείς, είναι σωστό!

41

Παράδειγμα #9: μοριακή δυναμική: η στιγμιαία επιτάχυνση σε κάθε ιόν

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

Χρειαζόμαστε μια συνάρτηση για να υπολογίζει την στιγμιαία επιτάχυνση σε κάθε ιόν

$$\vec{a}_i = \vec{f}_i / m_i$$

```
void acceleration (ion *a, int n){
    for (int i=0; i<n; ++i)
        a[i].acc = mult( force(a,n,i), 1.0/a[i].m);
}
```

42

Παράδειγμα #9: μοριακή δυναμική: ανανέωση ταχύτητας κάθε ιόντος

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

Χρειαζόμαστε μια συνάρτηση για να υπολογίζει την νέα ταχύτητα του κάθε ιόντος

$$\vec{v}(t + \Delta t) = \vec{v}(t) + \vec{a}(t)\Delta t$$

```
void velocity (ion *a, int n, double dt){
    for (int i=0; i<n; ++i){
        vector v1 = mult( a[i].acc, dt );
        a[i].vel = sum( a[i].vel, v1 );
    }
}
```

Παράδειγμα #9: μοριακή δυναμική: ανανέωση θέσης κάθε ιόντος

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ - ΔΟΜΕΣ

Χρειαζόμαστε μια συνάρτηση για να υπολογίζει την νέα θέση του κάθε ιόντος

$$\vec{r}(t + \Delta t) = \vec{r}(t) + \vec{v}(t)\Delta t + \frac{1}{2}\vec{a}(t)(\Delta t)^2$$

```
void position (ion *a, int n, double dt){
    for (int i=0; i<n; ++i){
        vector r1 = mult( a[i].vel , dt);
        vector r2 = mult( a[i].acc , 0.5*dt*dt);
        a[i].r = sum( a[i].r, sum(r1, r2));
    }
}
```

Παράδειγμα #9: μοριακή δυναμική

Έχοντας δώσει αρχικές τιμές σε θέση, μάζα και φορτίο, το κυρίως πρόγραμμα όσο αναφορά την δυναμική εξέλιξη του συστήματος των ιόντων είναι πολύ απλό:

```
int main(){
    int n, nsteps;
    ion a[1000];
    double dt;

    .
    .

    for (int j=0; j<nsteps; ++j){
        acceleration (a, n);
        position (a, n, dt);
        velocity (a, n, dt);
    }

    .
    .
}
```

45

Δείκτες σε δομές: Μια προσεκτικότερη ματιά: ανάθεση τιμών μέσω δείκτη

- Χρησιμοποιούμε και πάλι το αστέρι και την τελεία
 - Επειδή η τελεία έχει μεγαλύτερη προτεραιότητα, απαραίτητες είναι οι παρενθέσεις

```
vector v, *p;
p = &v;
cin >> (*p).x >> (*p).y >> (*p).z;
```

το `*(p.x)` όπως και το `p.x` δεν έχουν νόημα καθώς το `p` είναι δείκτης

- Πιο συμπαγής συμβολισμός
 - η C++ μας προσφέρει έναν πιο συμπαγή συμβολισμό με τον τελεστή του βέλους `<->`

```
vector v, *p;
p = &v;
cin >> p->x >> p->y >> p->z;
```

- Το βέλος «δείχνει» στα «συστατικά» της δομής

46

Δείκτες όταν έχουμε δομές μέσα σε δομές

- Για πρόσβαση σε αριθμητικές τιμές μέσω δείκτη, χρησιμοποιούμε το βέλος για το πρώτο «επίπεδο», και κατόπιν την τελεία, όσες φορές χρειαστεί.

```
struct vector { double x, y, z; };
struct ion { vector r; double m, q; };
int main(){
    ion a, *p;

    p = &a;
    p->r.x = 3.0;
    p->r.y = 4.0;
    p->r.z = 5.0;
    p->m = 6.0;
    p->q = 7.0;

    .
    .
}
```

47

Χρησιμότητα δεικτών σε δομές

- Πολλές δομές μπορεί να είναι μεγάλες. Τότε, εάν εισέρχονται σε συνάρτηση, η δημιουργία αντιγράφων μπορεί να είναι χρονοβόρα.
 - Λύση είναι να εισάγουμε έναν δείκτη προς την δομή
 - Παράδειγμα, η συνάρτηση `sum` για πρόσθεση δύο διανυσμάτων

```
vector sum (vector *v, vector *u) {
    vector w;
    w.x = v->x + u->x;
    w.y = v->y + u->y;
    w.z = v->z + u->z;
    return w;
}
```

- Στο κυρίως πρόγραμμα θα καλεστεί

```
int main(){
    vector v, u, w;
    w = sum (&v, &u);
}
```

48

Πίνακας δομής και δείκτες

- Όπως και στην περίπτωση των απλών μεταβλητών, ένας πίνακας έχει πολλά κοινά με έναν δείκτη
 - Το όνομα του πίνακα είναι δείκτης στο πρώτο του στοιχείο
 - Ισχύει η αριθμητική δεικτών

Παράδειγμα, πίνακας διανυσμάτων

```
struct vector { double x, y, z; };
int main(){
    vector v[1000]; vector *p;

    p = v;
    p = &v[0]; } ταυτόσημα

    v[2].x = 3;
    (p+2)->x = 3;
    p[2].x = 3; } ταυτόσημα
```

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
Περίοδος προγραμματισμού 2007-2013

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Μίσιας τα τα μέλη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 1.0 διαθέσιμη εδώ.

<http://ecourse.uoi.gr/course/view.php?id=1227>.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Διδάσκοντες: Αν.
Καθ. Δ. Παπαγεωργίου, Αν. Καθ. Ε. Λοιδωρίκης.
«ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΙΙ. Δομές». Έκδοση: 1.0. Ιωάννινα 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://ecourse.uoi.gr/course/view.php?id=1227>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

- Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Παρόμοια Διανομή, Διεθνής Έκδοση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη.

- [1] <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.